

σημερινόν τοδοῦτον περιεπατήσαμεν ὥστε ἔχομεν καλὴν ὁρεξίν, τὸ δ' ἔργον τὸ ὁποῖον ἐξετελέσαμεν εἶναι πράγματι ἄξιον τοιούτων ζυμαρικῶν». Εἶτα ἀπεχώρησεν ἐν μέσῳ τῶν ἐνθουσιωδῶν ζητωκραυγῶν τοῦ λίχνου στρατοῦ, ὅστις δὲν ἀνέμεινε νὰ προσκληθῇ εἰς τὰ γενναιοδώρως ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτοῦ παρατεθέντα αἰμάτων ἐδέσματα.

Ἰδοὺ καὶ ἄλλο ἐπεισόδιον, ἱκανῶς εὐτράπελον καὶ ἐπελθὼν τὸ παρελθὼν θέρος τῷ βασιλεῖ Χριστιανῷ τῷ Θ' καὶ τῷ δευτεροτόκῳ αὐτοῦ υἱῷ, τῷ βασιλεῖ τῆς Ἑλλάδος, καθ' ἣν ἡμέραν μετέβησαν εἰς περίπατον ἐν τῷ δάσει Γκριψκόου. Ἀπὸ πολλοῦ ἀμφοτέροι περιεπάτουσιν συνδιαλεγόμενοι καὶ χωρὶς νὰ προσδέξωσι ποσὸς εἶχον προχωρήσει κατὰ πολὺν πέραν τοῦ συνήθους ὁρίου τῶν ἐκδρομῶν αὐτῶν. Ἀφ' ἑτέρου ἡ ὥρα εἶχε παρέλθει ἡγχιζε δὲ καὶ ἡ στιγμή τοῦ οἰκογενειακοῦ γεύματος. «Ἡ ἀκρίβεια εἶναι ἡ εὐγένεια τῶν βασιλέων» λέγει ἀρχαία παροιμία, ἐν δὲ τῇ δανικῇ αὐτῇ, ὅπου συναθροίζονται τόσαι ἐστεμμέναι κεφαλαί, μεγίστη ἐπικρατεῖ ἀκρίβεια. Οἱ δύο ἡγεμόνες, ἀποροῦντες, διηρωτῶντο πῶς νὰ ἐπιστρέψωσιν ἐγκαίρως εἰς τὰ ἀνάκτορα· ἐφοδοῦντο δὲ μήπως ἀνησυχῶσι καὶ περὶ τῆς ἀπουσίας αὐτῶν καὶ συνεταράσσοντο ἐπὶ τῇ ιδέᾳ ὅτι θὰ ἐγίνοντο αἰτιοὶ ν' ἀναμείνωσιν αὐτοὺς τόσον πολυάριθμοι συνδαιτυμόνες ἐν τοῖς ἀνακτόροις, ὅτε διπλήθεν ἀμάξιον, ὀδηγοῦμενον ὑπὸ γέροντος χωρικοῦ.

Ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσε τὸν χωρικὸν καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ τῷ ἐπιτρέψῃ νὰ καθίσῃ παρ' αὐτῷ· τοῦ χωρικοῦ συγκρατήσαντος τὸν ἵππον Χριστιανὸς ὁ Θ' καὶ Γεώργιος ὁ Α' ἐκάθησαν ἐντὸς τῆς ἀμάξης ἐπὶ δάκκων εὐρισκομένων ἐν αὐτῷ. Ὅτε οἱ ἐν τῇ ἀμάξῃ διπυθετήθησαν καλῶς καὶ ἡ ἀμαξία προὔχωρει ὁ βασιλεὺς Χριστιανὸς ἠρώτησε τὸν ὀδηγὸν αὐτῆς·

— Ποῦ πῆς ἀπ' ἐδῶ, φίλε μου;

— Πηγαίνω, κύριε, εἰς τ' ἀνάκτορα Φρέδεσδοργ, ἵνα πωλήσω ἐκεῖ τοὺς δύο δάκκους ἐπὶ τῶν ὁποίων κάθησθε, ἐὰν θέλωσι ν' ἀγοράσωσιν τὰ ἐν αὐτοῖς. Εἶναι δὲ δαυκία, οἷα σπανίως ἐξάγονται ἐν τοῖς πέριξ.

— Ἀ, ἀληθῶς!

Μετὰ βραχεῖαν σιγὴν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων εἶπεν·

— Γινώσκεις τίνες εἴμεθα;

— Περιέργων· πῶς θὰ σᾶς γνωρίζω· οὐδέποτε εἶδον ὑμᾶς.

— Καλῶς, ἵνα γνωρίζῃς λοιπὸν ἡμᾶς ἐν τῷ μέλλοντι θὰ σοὶ τὸ εἶπω· κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ὀδηγεῖς τὸν βασιλέα τῆς Δανίας καὶ τὸν βασιλέα τῆς Ἑλλάδος!

Ὁ χωρικός, στρέψας τὴν κεφαλὴν μετὰ βραδύτητος, ἐκφράζουσης δυσπιστίας, ἐπὶ μακρὸν αὐτοὺς παρετήρησεν καὶ εἶτα ἀπλῶς γελῶν·

— Ἀ, ἀληθῶς, εἶπεν, εἶσθε ὁ βασιλεὺς τῆς Δανίας καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος. Ἀγαθὴ τύχη! Καὶ ἐγὼ λοιπὸν, ὁποῖος εἶμαι, ἐὰν μὴ ἦμαι ὁ βασιλεὺς Φρειδερίκος ὁ Ζ' (ἀποθανὼν τῷ 1863 ἡτοὶ 28 ὅλα ἐτὶ πρὸ τῆς σκηνῆς ταύτης).

Ὁ χωρικός, κατατεθειγμένος ἐκ τῆς λεπτῆς ταύτης χαριτίδας, ἐποιεῖτο διαφόρους τοῦ δώματος κινήσεις μαστιγῶν ταυτοχρόνως τὸν ἵππον αὐτοῦ καὶ σείων ἐκάστοτε τὴν κεφαλὴν μετ' ἐκφράσεως εὐαρεσκείας. Οἱ δύο ἀφ' ἑτέρου ἡγεμόνες, τερπόμενοι ἐκ τῆς τοιαύτης στάσεως τοῦ χωρικοῦ, ἐγέλων ἐκ βάθους καρδίας. Παρὰ τὴν γενικὴν ταύτην θυμῶν ἡ συνδιαλέξεις περιορίσθη εἰς τὸ σμῆμα ἐκεῖνο καὶ οὔτε ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους, οὔτε ἐκ τοῦ ἄλλου ἐγένετο ἀπόπειρά τις ἐπαναλήψεως αὐτῆς. Ὁ ἵππος ὅμως προὔχωρει πάντοτε τριποδίζων, παρετηροῦντο αἱ κωδωνοειδεῖς καὶ εἰς ὅξυ ἀπολήγουσαι στέγαι τῶν πυργίσκων, ἡ ἀποψὶς τῶν ἀνακτόρων διεγράφετο σαφέστερον, ἐπλησίαζον καὶ τέλος ἀφίκοντο εἰς τ' ἀνάκτορα. Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ ἀξιωματικός ὁ ἐκπληρῶν χρῆν' ἀρχηγοῦ τοῦ ἀποσπάσματος τῆς φρουρᾶς, ὅπερ ἐξετέλει τὴν ὑπηρεσίαν ἐν τῇ πύλῃ, ἀναγνωρίσας τοὺς δύο βασιλεῖς, ἐφώνησεν· «εἰς τὰ ὅπλα!» οἱ φρουροὶ ἐξῆλθον, παρετάχθησαν, ἀπέδωκαν τὰς τιμὰς, ἡ μουσικὴ ἐπαίανσε τὸν βασιλικὸν ὕμνον καὶ οἱ δύο ταξιδιωτὰι κατῆλθον τῆς ἀμαξίας. Ἐν αὐτῇ ὅμως ὑπῆρχεν εἰς ὅστις δὲν ἐγέλα ποσὸς κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην· οὗτος ἦν ὁ ψευδοφρειδερίκος ὁ Ζ'. Ὡ! ὅπόσον ἐλπειολόγει ἑαυτὸν ὁ ταλαίπωρος! Δὲν ἐδέκτετο πλέον νὰ κινήσῃ τὸν γέλωτα ἀλλὰ, συγκειχυμένος καὶ κατηρχυμένος, φοδοῦμενος δ' ἅμα τὰς συνεπείας τῶν εἰρωνικῶν αὐτοῦ ἐπιθέσεων, παρετῆρει μετὰ βλέμματος συγγνώμης τοὺς δύο βασιλεῖς, περιστρέ-

ψων ἀδιακόπως τὸν παλαιὸν αὐτοῦ πῖλον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ καὶ συσφίγγων αὐτὸν σπασμωδικῶς διὰ κινήσεως ἀμεταβλήτου. Ἀπ' ἐναντίας Χριστιανὸς ὁ Θ' καὶ Γεώργιος ὁ Α' ἐφαίνοντο ἐν μείζονι ἢ πρότερον θυμῶν διατελοῦντες· ἡ φωνὴ αὐτῶν ἦτο γλυκερία ὅσον συνήθως, ὅταν νύχαριστῆσαν τὸν χωρικὸν ἐπὶ τῇ καλοκάγαθῳ ἐκ μέρους αὐτοῦ ὑποδοχῇ αὐτῶν. Μετὰ δέκα λεπτά ὁ οἰκονόμος παρελάμβανε τοὺς δύο δάκκους δαυκίων, δίδων τῷ χωρικῷ εἰς πληρωμὴν ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως ἑκατὸν στεφάνους δι' ἕκαστον δάκκον! . . .

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΡΕΝΑΝ.

Ὁ νέος τόμος τῶν Ἀπομνημονευμάτων, ὃν ὁ συγγραφεὺς τοῦ Βίου τοῦ Ἰησοῦ προτίθεται, ὡς καὶ πρό τινος ἐγράφη, νὰ δημοσιεύσῃ περιλαμβάνει ἐν τῶν μάλιστα ἀξιολογούμενων προϊόντων τοῦ καλῆμου τοῦ κ. Ἐρνέστου Ρενάν. Ὁ τόμος οὗτος φέρει τύπον προλόγου, ἡθικῶς δ' ἅμα καὶ θεολογικῶς ἀποκαλύπτει τῷ ἀναγνώστῃ βαθύτερον τὴν ἐνέργειαν τῆς διανοίας τοῦ συγγραφέως ἢ πᾶν ἄλλο προγενέστερον σύγγραμμα αὐτοῦ. Ἀφοῦ προηγουμένως ποιῆται μνησὶν ἐν εἰδῇ παρεκβάσεως ὅτι, ὡς δικαιολογία τῆς ἐπιδόσεως αὐτοῦ εἰς ζητήματα καθαρῶς φιλολογικὰ ἐν ἡλικίᾳ, καθ' ἣν ὤφειλε νὰ ἀρσιωθῇ καθ' ὁλοκληρίαν εἰς ἀποκλειστικὴν μελέτην αἰωνίων ἀληθειῶν, προτάγεται τὸ ὅτι συνεπλήρωσε τὸ magnum opus (μέγα ἔργον) τῆς πρεσβυτικῆς αὐτοῦ ἡλικίας τὴν «Ἱστορίαν τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ», ὃ Ρενάν λέγει·

«Μακροῦ εἰσέτι χρόνου θὰ ἔχω ἀνάγκην πρὸς διόρθωσιν τῶν τυπογραφικῶν δοκιμῶν· ἀλλ' ἂν ἀπέσθηνσκον τὴν ἐπιούσαν, τῇ βοηθείᾳ καλοῦ ἀναγνώστου τὸ ἔργον ἰδύνατο νὰ δημοσιευθῇ. Συνεπλήρωσα τὴν ἀπὸ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ εἰς τὸν Χριστιανισμὸν γέφυραν. . . Ὅσῳ περισσότερον ζῶ τόσῳ περισσότερον καταπιέσθαι ὅτι ἐλάχιστα γινώσκωμεν ἐξ ἐκείνου, ὅπερ ὀφείλομεν τὰ μάλιστα νὰ ἐπιθυμῶμεν νὰ γνωρίσωμεν. Ἐν φιλοσοφικῶς ζητήμασι ὀφείλομεν νὰ ἐμπιστευώμεθα εἰς τὴν ἀπειρον ἀγαθότητα καὶ νὰ προφυλασσώμεθα ἀπὸ ἀγόνου προθυμίας. Οὐδὲν τὸ ὀφείλομεν ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἀληθείας καὶ ἐκ τοῦ καθ' ἡμέραν πειρᾶσθαι ἀναπτύσσειν αὐτήν. Ἡ ἀλήθεια εἶναι κωφὴ καὶ ψυχρὰ, οὐδὲ διαλύεται ὑπὸ τῆς ζήσεως τῆς ἡμετέρας λατρείας. Διδάσκωμεν ἑαυτοὺς ὑπομονήν. Πιθανὸν ἐπὶ τέλους ὁλόκληρον τοῦτο νὰ καταλήξῃ εἰς οὐδέν· ἢ ἄλλως τίς γινώσκει μήπως ἡ ἀλήθεια ἀποδειχθῇ θλιβερωτάτη; Μὴ σπεύδωμεν τὸν εἰς ἀνέυρεσιν αὐτῆς».

Τὸ ἀνίσχον τῆς νεωτέρας νεολαίας, ὅπερ στερεῖται τῆς γαλήνης τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, καταπιέθει τὸν κ. Ρενάν νὰ ἐρωτήσῃ· Ἀνέγνωσαν οἱ νέοι τῆς παρούσης ἐποχῆς τὴν βίβλον τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ ἡ οὐ; Συνίστησι δ' αὐτοῖς νὰ παραιτηθῶσι τὴν μεταφυσικὴν χάριν τῆς πρακτικῆς ἐπιστήμης καὶ ἱστορίας καὶ προστίθῃσιν·

«Ἀγαπητὰ τέκνα, ὁποῖα πράγματα θὰ γινώσκητε μετὰ παρέλευσιν τεσσαράκοντα ἢ πενήκοντα ἐτῶν, ἅτινα ἐγὼ οὐδέποτε θὰ μάθω! Ὅποια προβλήματα θὰ ἴδῃτε λελυμένα! . . . Ὅποια ἢ ἐκβάσεις τῆς συγκρούσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνικοτήτων; Ὅποια ἢ τύχη τῆς παπῶσνης; θὰ καταλήξῃ εἰς τι ἄρα γε τὸ κοινωνιστικὸν ζήτημα; Φεῖ! ὀφείλω ν' ἀποθάνω πρὶν ἢ ἴδω οἰονδήποτε τῶν διαφόρων τούτων ἀποτελεσμάτων, εἰ μὴ ἐξ εἰκασίας· ὑμεῖς δὲ θὰ εἰρηθῆτε ἐν συνεπαφεῖ μετ' αὐτῶν ὡς μετὰ τετελεσμένων γεγονότων. Ἐν τῷ Αἰθίῳ ἐπικρατεῖ παρὰδοσις τις καθ' ἣν, ἐν ταῖς ἀρχαῖαις ἀραβικαῖς διαθήκαις ὁ διαθέτης δι' ὅρου ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ ἐπιβάλλει τῷ ἐκτελεστῇ νὰ γνωρίσῃ αὐτῷ ἐν τῷ τάφῳ ἔν τι μετὰ θάνατον αὐτοῦ ἐνδιαφέρον γεγονός. Ἐνίστε λέγω κατ' ἑμαυτὸν ὅτι ὑπάρχουσι πληροφορίαι τινεῖς, ὥσπερ ἂν τις ἀνακοινώσῃ μοι ἐν τῷ τάφῳ διὰ φθόρου, θὰ μετῆγάγόν με ὀπίσω εἰς τὴν ζωὴν. Ἀλλὰ συχνάκις ἀνέγνων ἐν τῇ Βίβλῳ ὅτι ἀπὸ τῶν βαθῶν τοῦ Ἀδου οὐδὲν φαίνεται, ἀκούεται, ἢ διατηρεῖται ἐν τῇ μνήμῃ ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς συμβαινόντων! Οὐχί, δὲν θὰ εἰσαγάγῃ τοιοῦτον ὅρον ἐν τῇ διαθήκῃ μου».

Καὶ ὅμως κατόπιν τῆς ἐπιθετικῆς τοιαύτης ἀδιαφορίας ὡς πρὸς τὰς

μερίμνας τοῦ πνευματικοῦ βίου, αὐτὴ αὐτὴ ἡ τοῦ πνευματικοῦ βίου, αὐτὴ αὐτὴ ἡ τοῦ θέματος τούτου μελέτη ἀγεί τὸν συγγραφέα εἰς ἀνώτερον καὶ ἀγνώτερον κύκλον σκέψεων. Προβλέπει ὅτι ἐν Γαλλίᾳ ὁ στρατός καὶ ἡ Ἐκκλησία παρασυρθήσονται ὑπὸ τοῦ γενικοῦ χιμαίρου τοῦτο ὅμως δὲν βλέπει· τὸ ἔργον τῆς Λιωνιότητος θὰ ἐξακολουθήσῃ.

« Ἡ ἐπιστήμη, ἰδίᾳ, θὰ ἐξακολουθήσῃ ἐκθαμβοῦσα ἡμᾶς διὰ τῶν ἀπακαλύψεων αὐτῆς, αἵτινες θ' ἀντικαταστήσωσι διὰ τῆς ἀπειρίας τοῦ χρόνου καὶ χώρου ταπεινὸν εἶδος δημιουργικοῦ συστήματος, ὅπερ ἀδυνατεῖ πλέον νὰ ἱκανοποιήσῃ καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ παιδὸς φαντασίαν ».

Εἶτα ὁ κ. Ρενὰν προβαίνει εἰς τὴν πρὸς τὸ δημόσιον ἀνάπτυξιν τῆς ιδίας αὐτοῦ ιδέας περὶ τῶν θρησκευτικῶν πιθανοτήτων :

« Ἔστιν ἄρα ἀπλὴ ἀπάτη ἡ βασανίζουσα ἡμᾶς αὕτη ἐπιθυμία προσεκτικῶς παγκόσμιον συνείδεσθαι ; Οὐχί, οὐχί· καὶ αὐταὶ αἱ παράλληλοι γραμμαὶ συναντῶνται ὅταν ἐπ' ἀπειρον προεκταθῶσιν καὶ ἡ θρησκεία προσέτι εἶναι ἀληθὴς ὅταν θεωρηθῇ ἐν τῇ ἀπειρῳ. Ὅταν ὁ Θεὸς ἀποβῇ πλήρης τότε ἔσται δίκαιος. Πέποιθα ὅτι ἡμέραν τινὰ ἡ ἀρετὴ θεωρηθήσεται ἐπὶ τέλους ὡς ἀποτελέσασα τὴν ἀρίστην πορείαν. Ἐὰν εἴχομεν σαφῆ γνῶσιν ὅτι ἡ ἀρετὴ ἦν προσδοκῶρον κεφάλαιον, οἱ ἐπιχειρηματίαι ἄνδρες, οἵτινες διακρίνονται ἐπὶ ἀγχινοῖα, ἀπὸ πολλοῦ θὰ παρετήρουν τὸ γεγονός τοῦτο καὶ θ' ἀπέβαινον ἐνάρετοι. Γινώσκουμεν ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι κακὸν κεφάλαιον ἐν τῇ παρούσῃ πεπερασμένῃ καταστάσει τῶν πραγμάτων· διὰ τοῦ ἀπείρου ὅμως αἱ ἀντιλογίαι περιπίπτουσιν εἰς λήθην καὶ αἱ ἀρνήσεις ἐξαφανίζονται ».

Καὶ ὅμως ὁ κ. Ρενὰν υποστηρίζει τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα :

« Ἡ ἀναπόφευκτος καταστροφή ἐπαγγελματικῶς ἀποκαλυφθείσης θρησκείας δὲν πρέπει νὰ συνεπαγάγῃ τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος. Ὁ χριστιανισμὸς κατέστησέ πως ἡμᾶς λίαν δυσκόλους καὶ ἀπαιτητικούς. Ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον ἐπιμόνω, οὕτως εἰπεῖν, ζητοῦμεν εἶναι ὁ οὐρανός, ἐπιθυμοῦμεν δὲ νὰ ἡμεθα βεβαίωτατοι ὅτι θ' ἀποκτήσωμεν αὐτόν. Ἄς ἀρκεσθῶμεν εἰς μικρότερα κέρδη. Ἐν τῇ ἰουδαϊκῇ συνειδήσει ὁ κ. Ρότσιλδ πρὸ τινων ἐτῶν ἐνθέρμως ὑπεστήριξε τὸ περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς δόγμα. Παιδευμένος Ἰσραηλίτης τῆς ἀρχαίας σχολῆς, ὅστις διηγῆται μοι τοῦτο, προσέθηκεν ἐν εἰδῇ σκέψης : « Δύνασθε νὰ συλλάβητε ἐν τῇ νῷ τοιοῦτό τι ; ἄνθρωπος ζῆλοντος νὰ ζητῇ τὴν μερίδα αὐτοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν ! Βεβαίως ἡ δύνατο νὰ παραχωρήσῃ ταύτην εἰς ἄθλια ὄντα, οἷα ὑμεῖς καὶ ἐγώ ». Ὁ μεσαιὼν ἦτο ὀριστικώτερος. Ἄνθρωποι, ἐλπίζοντες εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν, ὑπεβάλλοντο εἰς δοκιμασίας ἐν τῇ κόσμῳ τούτῳ· ἀλλὰ τὰ ἐν γένει πλάσματα, τὰ στερούμενα τοῦ προνοίου τούτου, ἐλάμβανον τὴν ἀμοιβὴν αὐτῶν ἐν τῇ κόσμῳ τούτῳ. Λέγεται ὅτι καλογραφαὶ τινὲς ἐδίδαξαν δορκάδα νὰ προσέχῃται εἰς τὴν Παναγίαν, αὕτη δ' ἐγρονυπέτει πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου μετ' ἀκροτάτης ἀφοσιώσεως. Ἐπειδὴ ὅμως αἱ δορκάδες δὲν εὐμοιροῦσιν ἀθανάτου ψυχῆς καὶ ἀδυνατοῦσι κατὰ συνέπειαν νὰ εἰσελθῶσιν εἰς τὸν Παράδεισον, αἱ καλογραφαὶ παρετήρησαν ὅτι ἡ μικρὰ προστατευμένη αὐτῶν ἔπρεπε ν' ἀμειψθῇ ἐν τῇ κόσμῳ τούτῳ, ἐπ' ᾧ καὶ ἔτρεφον αὐτὴν διὰ γλυκισμάτων. Πρὸς τοῦτοις ἀναγινώσκουμεν ἐν τοῖς βίοις τῶν Πατέρων ὅτι ὁ λέων, οὗτινος τὰς ὑπηρεσίας ἐχρησιμοποίησεν ὁ ἄγ. Ἀντώνιος ἵνα θάψῃ τὸν Παῦλον, μετὰ μεγάλης δυνάμεως εἰργάζετο εἰς ἀνόρυξιν τοῦ τάφου. Εἰς ἀμοιβὴν ὁ ἄγ. Ἀντώνιος ἠυλόγησεν αὐτόν, συνεπεῖα δὲ τῆς εὐλογίας ταύτης ὁ λέων συνήντησε πρόβατον, ὅπερ καὶ ἐχρησιμοποίησε διὰ τὸ γεῦμα αὐτοῦ. Τοῦτο λαμπρὸν ἦτο διὰ τὸν λέοντα, ἀλλ' ἔφραγε καὶ δίκαιον διὰ τὸ πρόβατον ; Οὕτως ἂς λάθωμεν ὑπ' ὅψιν τὸ παρ᾽ εἰκόνα τῆς δορκάδος τῶν προμνησθειῶν καλογραφῶν καὶ ἂς εὐγνωμώμεν ἐπὶ ταῖς μικραῖς ἡμῶν ἀμοιβαῖς ».

Ὁ κ. Ρενὰν προβαίνει εἶτα εἰς ὑπεράσπισιν ἑαυτοῦ κατὰ τῶν κατ' αὐτοῦ προσβολῶν ἐκ μέρους εὐλαδῶν λαῶν, τὰ αἰσθήματα, τὰς ἀρχὰς ἢ πρᾶξις τῶν ὁποίων ἔτιθετο πιθανῶς. Φοβεῖται, ἀληθῶς, εἶναι δὲ μᾶλλον βέβαιος ὅτι ἐκκλησιαστικοὶ τινες συγγραφεῖς θὰ παραστήσωσιν αὐτὸν ὡς τυχόντα θανάτου, οἷος ὁ Ἰουδᾶ τοῦ Ἰσκαριώτου. Ἐν μελλοντικῇ τινὶ ἐποχῇ οἱ Γάλλοι θ' ἀναγνώσωσιν ἐν τινὶ συγγράμματι ἐκδομένῳ τῇ ἀδείᾳ καὶ κυρώσει τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ὁ Ρενὰν ἔλαθεν ἐν ἑκατομ. φράγκων παρὰ τοῦ κ. Ρότσιλδ καὶ ἱσαρίθμῳ ποσὸν παρὰ Νικπολέοντος τοῦ Γ' διὰ τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ : Ὁ βίος τοῦ Ἰησοῦ.

Ἀναφέρει δ' ὅτι εὐσεβὲς τι πρόσωπον, ζῶν ἐν Νάντη, ἀποστέλλει αὐτῷ κατὰ μῆνα ἐπιστολὴν μετὰ τῶν λέξεων : « Ἐπάρχει κόλασις » καὶ προστίθῃσιν :

« Θὰ ἔχαιρον βεβαιούμενοι ὅτι ὑπάρχει κόλασις, διότι προτιμῶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς κολάσεως τῆς τοῦ ἐκμηδενισμοῦ. Φαντάζομαι ὅτι ἐὰν ἐν τῇ αὐστηρότητι Αὐτοῦ ὁ Αἰώνιος ἀπέστελλέ με εἰς τὸν δυσάρεστον ἐκεῖνον τόπον θὰ κατώρθουν νὰ ἐξέλθω αὐτοῦ. Ὁ Παράδεισος φαίνεται τόπος τις ἐν ᾧ οἱ ἐν τούτῳ εὐρισκόμενοι θὰ διατελῶσιν ἐν ἀφάτῳ ἀγαλλιάσει. Προτιμῶ τὸ καθαρτῆριον, ὅπερ φαντάζομαι ὡς τόπον πλήρη μελαγχολικοῦ τινος θελήτρου — εὐρὺ ἄλσος, φωτιζόμενον ὑπὸ πολικοῦ φωτός καὶ ποικιλλόμενον ὑπὸ λοχυῶν, ἐν αἷς οἱ ἐπὶ γῆς ἀρξάμενοι ἔρωτες θὰ ἐξαγνισθῶσι μέχρι τελείας ἐξατμίσεως. Ὅποια λαμπρὰ μυθιστορήματα θὰ συντελεσθῶσιν ἐκεῖ ! Οἱ ἄνθρωποι δὲν πρέπει νὰ σπεύδωσιν εἰς ἀποχώρησιν ἐκ τούτου, ἔχοντες μάλιστα ὑπ' ὅψιν τὸν ἥκιστα ἐλκυστικὸν χαρακτῆρα τοῦ Παραδείσου — κατοικίας εὐδαιμονίας, ἣν ἀδυνατῶ νὰ ἐπιθυμήσω ὡς ἐκ τῆς μονοτονίας αὐτῆς. Θὰ προὔτιμον μᾶλλον τὸ περιόδευσιν εἰς διαφόρους πλανήτας τοῦθ' ὅπερ δὲν θὰ ἤρρεσκεν εἰς τὰς εὐσεβεῖς γραῖας, αἵτινες, καθὰ λέγεται, θ' ἀποτελῶσι τὴν πλειοψηφίαν τῶν ἐκλεκτῶν. Μὴ ἐγκαταλίπωμεν Θεὸν τὸν Πατέρα. Μὴ ἀρνηθῶμεν τὸ δυνατόν τελικῆς ἡμέρας δικαιοκρασίας. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀνεφέλῳ ἡμῶν βίῳ, ἐν ᾧ σπᾶναι αἱ μεγάλαι δοκιμασίαι, πόσον συχνάκις δὲν καθορῶμεν τὴν ἀνάγκην ἐπικλήσεως τῆς αἰωνίου ἀληθείας τῶν πραγμάτων καὶ καθικετεύομεν αὐτὴν ν' ἀποφανθῇ· ἀλλ' οὐδεμιᾶς τυγχάνομεν ἀπαντήσεως ».

Ὁ Ρενὰν περατοῖ τὸν παράδοξον τοῦτον πρόλογον διὰ τῆς ἐξῆς ὁμολογίας.

« Οὐράνιε Πάτερ, εὐχαριστῶ Σοι διὰ τὸν βίον· οὗτος ὑπῆρξε ἥρεμος καὶ πολῦτιμος δι' ἐμέ. Δὲν ἐδίωσα ἀναμάρτητος· οὐδέποτε ὅμως κἂν λέγωσιν, οἱ καλοῦντες ἑαυτοὺς ἱερεῖς, οὐδέποτε διέπραξα πρᾶξιν, λίαν πονηράν. Ἠγάπησα τὴν Ἀλήθειαν καὶ προέβην εἰς θυσίαν πρὸς αὐτήν. Ἐπεθύμησα τὴν ἐπέλευσιν τῆς ἡμέρας Σου καὶ εἰσέτι πιστεύω εἰς αὐτήν. Ὅταν αἱ πρῶται πεποθήσεις μου ἐκλονίσθησαν ἀντὶ νὰ κλαύσω καὶ ἀγανακτήσω κατὰ Σοῦ, ἀπεφάσισα νὰ πράξω πᾶν ὅ,τι μοι ἦτο δυνατόν. Τὸ νὰ κλαύσω θὰ ἦτο δειλόν, τὸ ἀγανακτήσαι δὲ κατὰ Σοῦ θὰ ἦτο τὸ τελειότερον ἄτοπον ».

ΟΙ ΑΔΑΜΑΝΤΕΣ.

Μέγα πάντοτε ἐπικρατεῖ ἐνδιαφέρον περὶ τῶν ἀδαμάντων· οἱ πολῦτιμοι οὗτοι λίθοι ἐξετιμήθησαν ὑπὸ πάντων καὶ ἐν πάσῃ ἐποχῇ· ὁλίγα ὅμως πρόσωπα, τὰ μὴ ἀμέσως μετὰ τῆς βιομηχανίας συνδεόμενα, γινώσκουσι τὰς λεπτομερείας, ὥστε ἐνταῦθα παρατίθεμεν ἐπὶ τῇ βάσει πληροφοριῶν ἐμπερίων ἐν παντὶ ἀναγομένων εἰς τὸ τῶν ἀδαμάντων ἐμπόριον. Κατὰ τοὺς προσεχεῖς μῆνας ἐν Κιμπερλί, ἐπισκέπεται τῆς τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς καὶ διεθνούς Ἐκθέσεως θὰ τύχωσιν ἰδιαίτερων εὐκολιῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ὠρυχείων. Ἕτινα προμνησθεύουσι κατ' ἔτος τὰ 4/5 τῶν νῦν εἰς σύμπαντα τὸν κόσμον παρεχομένων ἀδαμάντων. Οἱ διάφοροι τρόποι τῆς ἐξαγωγῆς τῶν ἀδαμάντων, ὧν μνεῖα κατωτέρω γίνεται, δύνανται νὰ παρατηρηθῶσιν αὐτόθι, ὁμοῦ μετὰ τοῦ τρόπου τῆς τομῆς καὶ διασκευῆς αὐτῶν ὑπὸ Εὐρωπαίων τεχνιτῶν.

Οἱ ἀδαμαντέμποροι τοῦ Χάτταν Γκάρδεν, εἶπα κύριός τις μεγάλην ἔχον πείραν καὶ ὡς αὐθεντία ἐν τῇ ζητήματι τούτῳ θεωρούμενος, ἀγοράζουσι τοὺς ἀκατεργάστους ἀδαμάντας ἀπὸ τῆς Ἀποικίας τοῦ Ἀκρωτηρίου, τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Βρασιλίας καὶ τῆς Νέας Νοτίου Οὐαλλίας. Οἱ πρῶτοι γνωστοὶ ἀδαμαντές προῆλθον ἐξ Ἰνδικῆς, λέγεται δ' ὅτι ἡ ἱστορία τοῦ ἀδαμάντος Κοχινούρ δύναται ν' ἀνεχνευθῇ εἰς ἐποχὴν προγενεστέραν κατὰ 5000 ἔτη, διότι ἀναφέρεται ἐν τοῖς ὕμνοις τῶν Βεδῶν, ὡς ἀποτελέσας μέρος τῶν θησαυρῶν ἀρχαίου Ἰνδοῦ ἀρχηγοῦ. Πάντες σχεδὸν οἱ διάσημοι πολῦτιμοι λίθοι στεμμάτων τῆς Εὐρώπης προῆλθον ἐξ Ἰνδικῆς. Τὰ ὠρυχεῖα Δεκάν εἶχον κλεισθῇ ὑπὸ πρακτικὴν ἐσπῆν, ὅτε ἦνοι-